

EUROPESE COMMISSIE

Brussel, 23.11.2011
COM(2011) 815 definitief

DEEL. 4/5 -BIJLAGE III

BIJLAGE

ONTWERP GEZAMENLIJK VERSLAG OVER DE WERKGELEGENHEID

bij de

**MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE
RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ
VAN DE REGIO'S**

Jaarlijkse groeianalyse 2012

Het gezamenlijk verslag over de werkgelegenheid van dit jaar, opgesteld krachtens artikel 148 VWEU, maakt deel uit van het pakket van de Commissie ter lancering van het Europees semester 2012. Dit verslag, dat een belangrijke input vormt voor versterkte economische richtsnoeren, onderbouwt de sleutelgegevens over de werkgelegenheid die zijn vervat in het jaarlijkse groeianalyse en werkt die verder uit. De analyse en de gegevens die het bevat, zijn gebaseerd op de sociale en werkgelegenheidssituatie in Europa, op de uitvoering van de werkgelegenheidsrichtsnoeren¹ en op de resultaten van het landenonderzoek van de nationale hervormingsprogramma's, die tot de door de Raad in juli 2011 goedgekeurde landenspecifieke aanbevelingen hebben geleid, en van de uitvoering daarvan tot nu toe.

1. SOCIALE EN ARBEIDSMARKTTRENDS

De vertragende groei belemmert het reeds zwakke herstel van de werkgelegenheid en verhindert een verbetering van de arbeidsparticipatie

Het algemene herstel van de werkgelegenheid verliep traag en aarzelend. Voor de EU-27 bleef de groei van de werkgelegenheid gedurende het grootste deel van 2010 negatief (-0,5%). Pas tegen het eind van het jaar werd de groei licht positief. De 1,5 miljoen nieuwe banen midden 2011 konden de massale ontslagen tijdens de crisis, waarbij 6 miljoen banen verloren gingen, slechts gedeeltelijk compenseren. De zwakke en laattijdige reactie van de werkgelegenheid op de groei van het bbp was gedeeltelijk toe te schrijven aan overbezetting en de daarmee verband houdende vertraging van de productiviteit die als aanpassingsmechanismen werden gebruikt. Aangezien de groei van het bbp in 2011 is vertraagd, zijn de werkgelegenheidsvooruitzichten onzeker.

De arbeidsparticipatie in de EU is tijdens de periode 2008-2010 met 1,8 procentpunt gedaald, met slechts een paar opmerkelijke uitzonderingen van lidstaten waar de arbeidsparticipatie is gestegen (PL, DE, LU en MT). De onderliggende schommelingen van de arbeidsparticipatie verschilden naar gelang van de segmenten van de arbeidsmarkt. Tot 2010 werd de arbeidsparticipatie van mannen in de verwerkende industrie en de bouw, laaggeschoolden en met name jongeren het sterkst getroffen; daar zette de negatieve trend zich tot in 2011 voort. De arbeidsparticipatie van vrouwen werd geleidelijker door de crisis getroffen. De arbeidsparticipatie van ouderen daarentegen verbeterde.

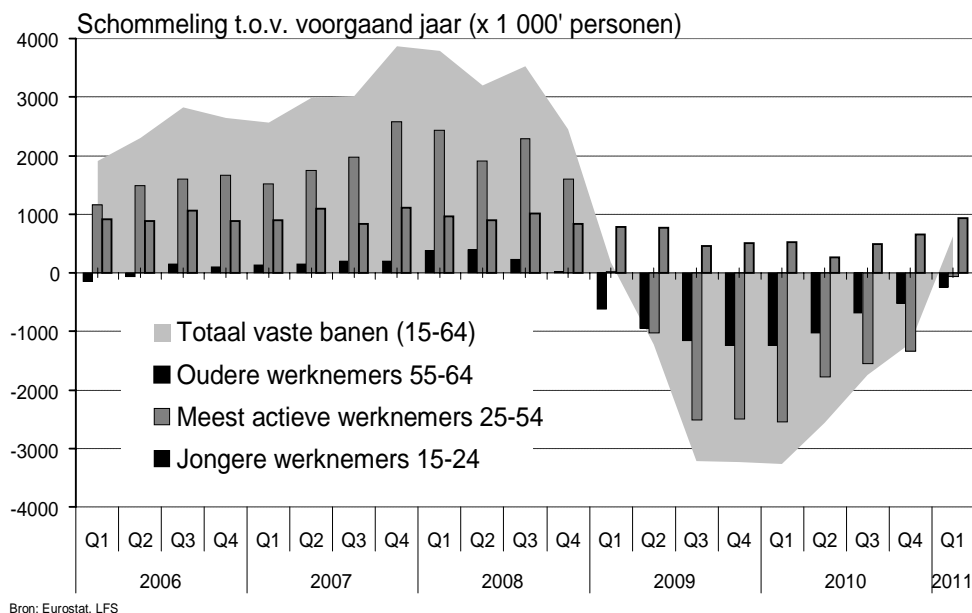
De stijging van de werkgelegenheid betrof hoofdzakelijk tijdelijke arbeidscontracten en deeltijdse banen.....

De recente stijging van de werkgelegenheid was hoofdzakelijk toe te schrijven aan de stijging van het aantal tijdelijke arbeidscontracten, terwijl de stijging vóór de crisis hoofdzakelijk vaste arbeidscontracten betrof. Voorts is de stijging van de werkgelegenheid in 2011 ook grotendeels toe te schrijven aan een stijging van het aantal deeltijdse banen, terwijl de werkgelegenheid vóór de crisis vooral steeg dankzij een toename van het aantal voltijdse banen. Hieruit blijkt dat ondernemingen zich aan zwakke en onzekere economische omstandigheden en vooruitzichten moeten aanpassen.

¹ Publicatieblad L 308/46 van 24.11.2010 "Besluit van de Raad van 21 oktober 2010 betreffende de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten (2010/707/EU)".

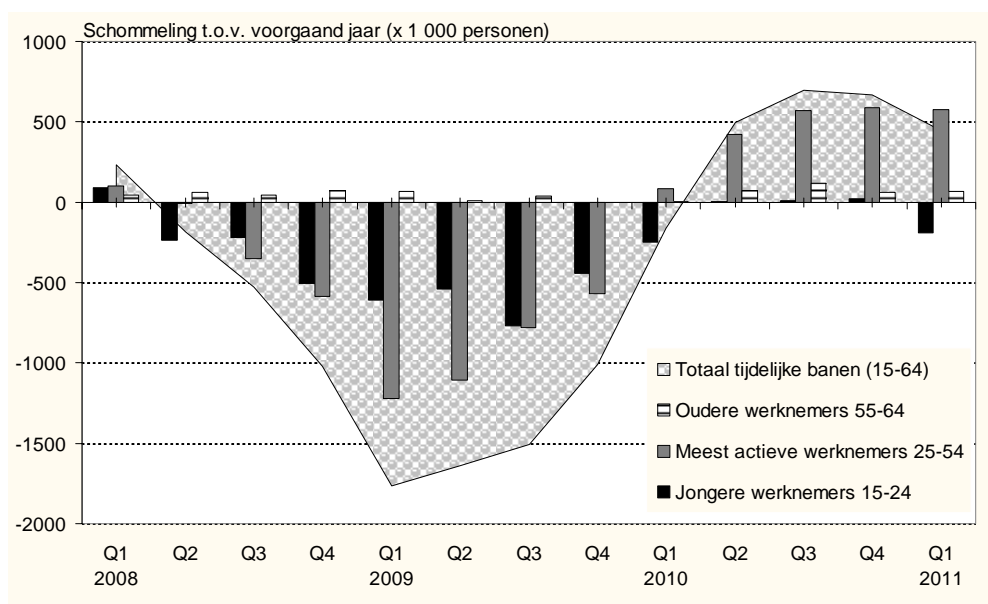
Het aantal oudere werknemers met een vaste arbeidsovereenkomst is blijven stijgen en steeg in 2010 met 4,7% in vergelijking met het jaar daarvoor en met 7,9% (1,4 miljoen meer werknemers) in vergelijking met twee jaar daarvoor. Tegelijkertijd kwam er tijdens het eerste kwartaal van 2011 een eind aan de daling van het aantal werknemers in de meest actieve leeftijdsgroep met een vast arbeidscontract, terwijl het aantal jongeren met een vast arbeidscontract blijft afnemen.

Figuur 1: Schommelingen van het aantal vaste banen per leeftijdsgroep

De toename van het aantal tijdelijke en deeltijdse banen komt ook grotendeels ten goede aan de werknemers in de meest actieve leeftijdsgroep en in zeker mate aan de oudere werknemers. Vooral jongeren profiteren niet van de stijging van het aantal deeltijdse banen. Wat tijdelijke banen betreft, zijn vrouwen licht oververtegenwoordigd, en procentueel werken veel meer vrouwen dan mannen deeltijds.

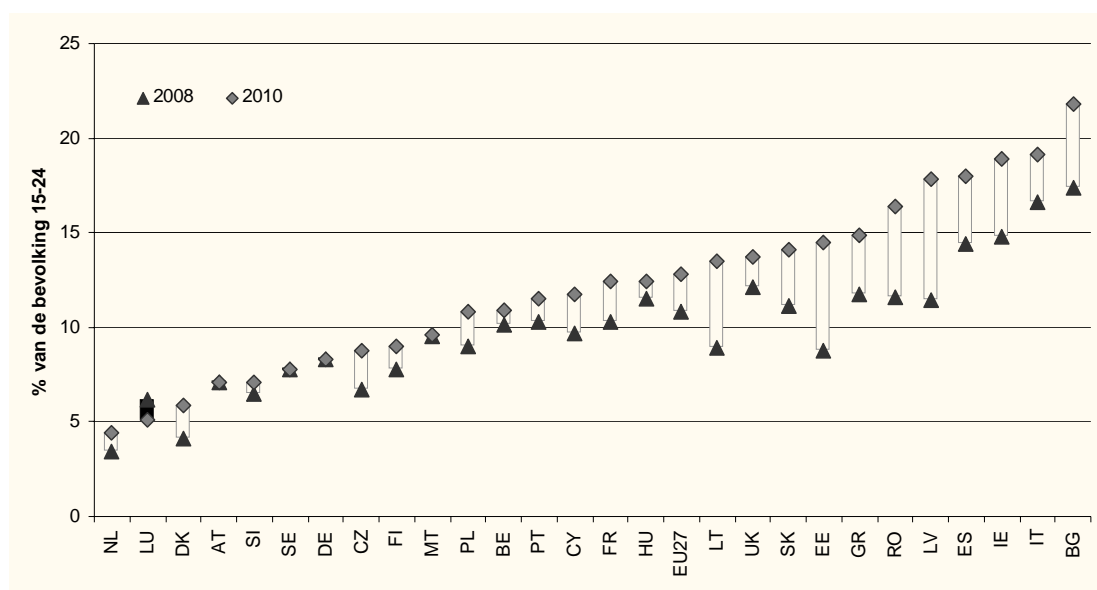
Figuur 2: Schommelingen van het aantal tijdelijke banen per leeftijdsgroep

... terwijl de situatie van de jongeren erop achteruit is gegaan

De jeugdwerkloosheid is tussen 2008 en 2010 van 15,5% tot 20,9% gestegen, terwijl het inactiviteitspercentage steeg van 55,6% tot 56,9%. Het gestegen inactiviteitspercentage bij jongeren kan gedeeltelijk toe te schrijven zijn aan het feit dat meer jongeren in reactie op de minder goede vooruitzichten op werk weer onderwijs of opleiding zijn gaan volgen. Dat is niet noodzakelijk een negatieve ontwikkeling, zeker niet wanneer onderwijs en opleiding hun toekomstige kansen op de arbeidsmarkt kunnen verbeteren. Het aantal 15- tot 24-jarigen dat geen werk heeft en evenmin onderwijs of een opleiding volgt (NEET - neither in education, employment or training) is tijdens de periode 2008–2010 echter met 2 procentpunten gestegen. De combinatie van een hoge jeugdwerkloosheid en een hoog inactiviteitspercentage met een nog moeilijkere overgang van school naar werk in een periode van blijvende onzekerheid voor jongeren creëert op lange termijn onvermijdelijk risico's van vervreemding van de arbeidsmarkt en van verlies van menselijk kapitaal.

Figuur 3: Schommeling van de NEET als % van de bevolking van 15-24 jaar

Bronnen: Eurostat, EU-arbeidskrachtenenquête.

In de hele Unie nemen de langdurige werkloosheid en de werkloosheid van laaggeschoolden toe...

De werkloosheid in de EU piekte midden 2010 met 9,7%, en steeg na een kleine daling tijdens de eerste helft van 2011 opnieuw tot 9,7%. Tijdens de hele periode waren procentueel meer vrouwen dan mannen werkloos. In september bedroeg de werkloosheid onder vrouwen 9,9% en onder mannen 9,5%. De situatie verschilt sterk binnen de EU. In een aantal lidstaten is de werkloosheid momenteel lager dan vóór de crisis, terwijl de werkloosheid in andere lidstaten nog steeds meer dan 12% bedraagt. Voor de periode 2007-2010 komt bijna drie vierde van de stijging van het aantal werklozen in de EU voor rekening van slechts vier lidstaten: Spanje, het VK, Italië en Frankrijk. Ook andere lidstaten kenden evenwel een forse stijging van de werkloosheid, zoals de Baltische staten, IE, EL, PT, SK en BG. Tijdens dezelfde periode bleef de werkloosheid echter laag in AT, NL en LU. In DE is de werkloosheid zelfs gedaald.

Hoewel de langdurige werkloosheid (12 maanden of langer) tijdens de eerste fasen van de recessie tijdelijk was gedaald, steeg deze in de meeste lidstaten weer tot 43% van de totale werkloosheid in het tweede kwartaal van 2011. Dat wijst erop dat het langer duurt om uit de werkloosheid te geraken.

De werkloosheid van laaggeschoolden is gemiddeld gestegen van 11,6% in 2008 tot 16,6% tijdens het eerste semester van 2011. Dat wijst erop dat er op de arbeidsmarkt steeds minder vraag is naar laaggeschoolden. Dat is enerzijds toe te schrijven aan de sectorale omschakeling op hoogtechnologische en kennisintensieve activiteiten in onze economieën. Deze ontwikkeling houdt anderzijds ook verband met de nasleep van de crisis en het feit dat de concurrentie groter is wanneer er minder nieuwe banen worden gecreëerd, waardoor de laaggeschoolden door hogergeschoolden worden verdrongen.

Deze ontwikkelingen verergeren de structurele problemen van de arbeidsmarkt van de EU en vergroten de sociale risico's, met name doordat kwetsbare groepen hierdoor bijzonder gevaar lopen van armoede en sociale uitsluiting aangezien zij geconfronteerd worden met groeiende marginalisatie of problemen om als volwassene en op de arbeidsmarkt een goede start te nemen.

... zetten zij de socialezekerheidsvangnetten onder druk...

Grote golven van ontslagen hebben tot gevolg dat aanzienlijk meer mensen van een werkloosheidsuitkering of sociale bijstand moeten leven. Tussen juni 2010 en juni 2011 is de druk op de stelsels voor sociale bijstand in veel landen toegenomen doordat werknemers die op het dieptepunt van de crisis zijn ontslagen, gebruik maken van hun recht op werkloosheidsuitkering. De blijvend hoge langdurige werkloosheid dreigt deze trend nog te versterken. In de meeste Europese landen hebben automatische stabilisatoren en de bij het uitbreken van de crisis goedgekeurde stimuleringsmaatregelen het beschikbare inkomen van de gezinnen helpen beschermen. Het beschikbare inkomen van de gezinnen uit de middenklasse is in de helft van de landen waarvoor voor 2009 gegevens beschikbaar waren echter aanzienlijk begonnen te dalen, en dat houdt een gevaar in voor de totale vraag. Dat is in zeker mate het gevolg van de groeiende polarisatie van de arbeidsmarkt, die vóór de crisis is begonnen en in 2008-2009 sterker is geworden, toen de ontslagen hoofdzakelijk werknemers met gemiddelde loonniveaus in de verwerkende industrie en de bouw betroffen. Bovendien neigt het onderwijs- en vaardighedenprofiel in de nieuwe banenstructuur ertoe veeleisender te worden, waardoor de kansen op terugkeer op de arbeidsmarkt en toegang tot een goedbetaalde baan voor laaggeschoolden in het gedrang komen.

De inkomsten van de pensioenstelsels zijn door de stijgende werkloosheid, de toename van het deeltijdwerk en de stagnatie van de bijdragen op de lonen aanzienlijk gedaald. Bovendien verhinderen hardnekkige genderongelijkheden op de arbeidsmarkt dat vrouwen aan hun pensioen bijdragen. Dat heeft geleid tot een grotere behoefte aan kruissubidiëring uit de algemene inkomsten, wat een gevaar inhoudt van langer aanslepende tekorten in op bijdragen berustende pensioenstelsels in de sociale zekerheid. Er worden dan ook inspanningen geleverd om het tijds kader voor en de omvang van de bijdragen van op kapitalisatie gebaseerde pensioenstelsels met het oog op een adequaat toekomstig pensioen aan te passen; ook worden als onderdeel van budgettaire consolidatiemaatregelen de kosten van belastingvoordelen om aanvullende pensioenen van de 2^e en 3^e pijler aan te moedigen, opnieuw bekeken. In beide gevallen zullen aanvullende pensioenen in de toekomst de druk op overheids pensioenen waarschijnlijk slechts in beperkte mate en op lange termijn kunnen verlichten.

...en gaan zij gepaard met nieuwe risico's van langdurige uitsluiting

Door de crisis is het risico van langdurige uitsluiting van de arbeidsmarkt en van de samenleving groter geworden. Tussen 2009 en 2010 is het aantal kinderen en volwassenen dat in werkloze gezinnen leeft (gezinnen met helemaal geen of met een zeer lage werkintensiteit) in de hele EU van 9% tot 9,9% gestegen. De situatie is aanzienlijk verslechterd met een stijging van 1 procentpunt of meer in ongeveer de helft van de lidstaten. In 2010 leefde in zeven lidstaten meer dan 10% van de bevolking in een werkloos gezin. In dergelijke werkloze gezinnen lopen vooral alleenstaande ouders, hoofdzakelijk vrouwen, en hun kinderen gevaar van langdurige uitsluiting.

In de meeste landen konden sociale overdrachten de mensen met de laagste inkomens tot voor kort nog tegen een verdere daling van hun inkomen beschermen. Uit de gegevens voor 2009-2010 blijkt evenwel dat armoede en ontbering in verschillende landen toenemen. In 2010 is het algemene risico van armoede of uitsluiting, gebaseerd op de drie onderliggende indicatoren, namelijk relatieve armoede, materiële ontbering en werkloze gezinnen, na een daling gedurende verschillende jaren opnieuw begonnen te stijgen. In 2010 is het armoederisico in drie lidstaten met meer dan 0,5 procentpunt gestegen. Tussen 2008 en 2010 is de zware materiële ontbering in vier lidstaten met 3 procentpunten of meer en in twee lidstaten met 1 procentpunt of meer gestegen. De bevolking maakt algemeen ook melding van groeiende problemen om in de nodige uitgaven te voorzien.

Sommige van de door de crisis hardst getroffen groepen worden ook meer gemarginaliseerd (migranten, daklozen, Roma). Deze groepen zullen in de komende jaren ook het kwetsbaarst blijven. Het voortduren van de crisis en de risico's van stijgende langdurige werkloosheid, met de voorspelbare gevolgen inzake materiële ontbering en armoede, zal tot gevolg hebben dat er vraag zal blijven zijn naar sociale automatische stabilisatoren. In het kader van budgettaire consolidatieprogramma's staan die stelsels zelf evenwel onder toenemende druk.

De arbeidsparticipatie bleef grotendeels ongewijzigd...

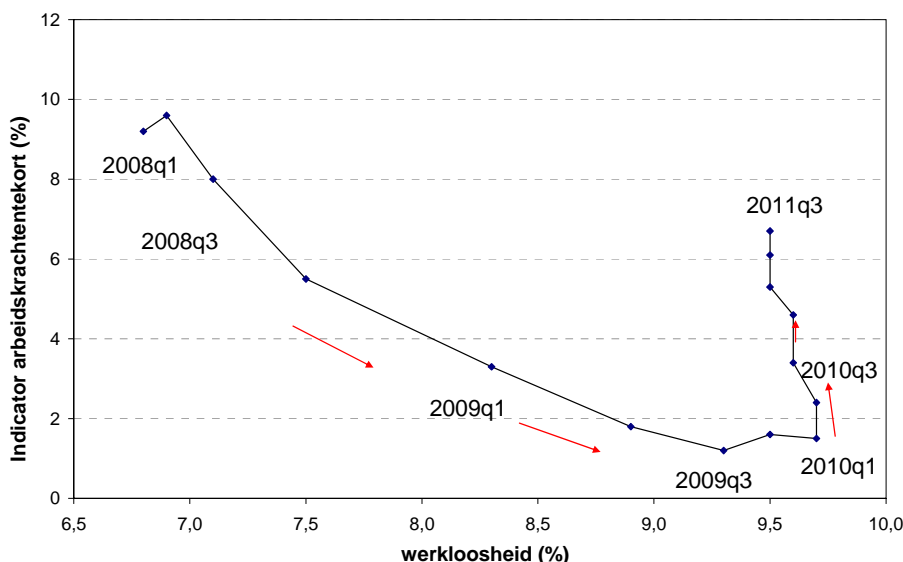
De zwakke arbeidsmarkt heeft over het algemeen niet geleid tot een daling van de arbeidsparticipatie en de meeste mensen die werkloos worden, behouden contacten met de arbeidsmarkt. Achter de algemene stabiliteit van de arbeidsparticipatie gaan echter uiteenlopende ontwikkelingen voor vrouwen en mannen en voor de verschillende leeftijdsgroepen schuil. De arbeidsparticipatie van vrouwen is gestegen, hoofdzakelijk door het "extra-werknemereffect" (vrouwen die zich op de arbeidsmarkt begeven nadat hun partner werkloos is geworden), terwijl de arbeidsparticipatie van mannen is gedaald. De arbeidsparticipatie van oudere werknemers (zowel mannen als vrouwen) is gestegen als gevolg van de stijging van de pensioenleeftijd en de geleidelijke afschaffing van de regelingen voor vervroegde uittreding, terwijl de activiteitspercentages van jongeren constant zijn gedaald.

...maar de zwakke arbeidsmarkt kan het creëren van nieuwe banen verder uitstellen...

De zogenoemde Beveridge-curve (die de verhouding weergeeft tussen het werkloosheidspercentage en het aantal vacatures, zoals aangegeven door de indicator voor het arbeidskrachtentekort in figuur 4) toont aan dat de stijging van het aantal vacatures in 2010 en 2011 geen gevolgen had voor de werkloosheid, wat kan wijzen op toenemende discrepanties tussen aangeboden en gevraagde vaardigheden. De beperkte capaciteit om werklozen te vinden die de vacatures kunnen invullen en zo banen te creëren, brengt de beperkingen van de

Europese arbeidsmarkten aan het licht, met name in een situatie waar er een grotere behoefte is aan een soepele herverdeling van middelen en een snelle aanpassing in reactie op zware externe schokken zoals die welke werden veroorzaakt door de economische en financiële crisis. Dat wijst indirect op een ongepast actief arbeidsmarktbeleid en onaangepaste vaardigheidsprofielen en prikkels voor mobiliteit, wat tot een stijging van de structurele werkloosheid kan leiden.

Figuur 4: Beveridge-curve voor de EU (verhouding tussen vacatures en werkloosheid)

....en de onderwijsresultaten beantwoorden onvoldoende aan de behoeften van de arbeidsmarkt

Het onderwijsbeleid is essentieel om mensen met de juiste vaardigheden voor de arbeidsmarkt toe te rusten. In 2000 beschikte 22% van de werkenden in de EU over een hoge kwalificatie en 29% over een lage kwalificatie. In 2010 waren de cijfers omgekeerd. Tegen 2020 zullen voor 35% van de banen hoge kwalificaties vereist zijn, en zal het percentage van de banen waarvoor slechts lage kwalificaties vereist zijn, tot 15% zijn geslonken. De onderwijsresultaten schieten echter tekort om aan deze toenemende vaardigheidsintensiteit van de beschikbare banen te voldoen. In 2010 verliet in de EU één op de zeven (14,1%) jongeren van 18 tot 24 jaar het onderwijs met niet meer dan een diploma lager middelbaar onderwijs, en volgden zij evenmin voortgezet onderwijs of verdere opleiding (voortijdige schoolverlaters); velen beschikken over kwalificaties die niet voldoen aan de eisen van de arbeidsmarkt. In 2010 was 53% van hen werkloos, dat is het dubbele van het gemiddelde jongerenwerkloosheidspercentage. Bovendien haalt meer dan een vijfde van alle kinderen niet de basisnormen voor lezen en rekenen (op de leeftijd van 15 jaar).

Nominale loonkosten per eenheid grotendeels aan banden gelegd.....

De groei van de **nominale loonkosten**² was bescheiden in 2009 en bleef in de meeste lidstaten ook in 2010 licht positief. Opmerkelijke uitzonderingen op deze trend waren de Baltische staten, IE en HU, waar de groei zowel in 2009 als in 2010 negatief was, en een aantal nieuwe lidstaten waar de lonen sterk stegen doordat de economie nog steeds haar achterstand inhaalt.

² Gemeten als verandering van de beloning per werknemer.

Midden 2011 begonnen de nominale loonkosten ook in een aantal andere lidstaten, in het bijzonder in DE, sneller te stijgen, terwijl zij in veel andere lidstaten verder langzaam bleven stijgen. Indien dergelijke asymmetrische ontwikkelingen van de loonkosten tussen lidstaten met een overschot en lidstaten met een tekort zich doorzetten, kan dat een uitvlakking van de macro-economische onevenwichtigheden op EU-niveau tot gevolg hebben.

Aan de bijna algemene negatieve groei van de **productiviteit** in 2009, die grotendeels een afspiegeling was van de economische vertraging en de tijdelijke arbeidscontracten (die op hun beurt een sterkere inkrimping van het bbp dan van de werkgelegenheid tot gevolg hadden), kwam in 2010 een eind. De jaarlijkse arbeidsproductiviteit per werkende groeide vorig jaar in alle lidstaten, behalve in EL (-2,4%). Opmerkelijk was het resultaat in DE, waar de arbeidsproductiviteitsgroei van jaar tot jaar is gestegen van -5,2% in 2009 tot +3,2% in 2010. Hoewel de productiviteit in alle lidstaten tijdens het eerste kwartaal van 2011 stevig bleef toenemen (met uitzondering van EL, waar de productiviteit nog steeds afnam), begon de productiviteitsgroei in de meeste lidstaten tijdens het tweede kwartaal van 2011 te vertragen, wat wijst op een zwakker wordende economie.

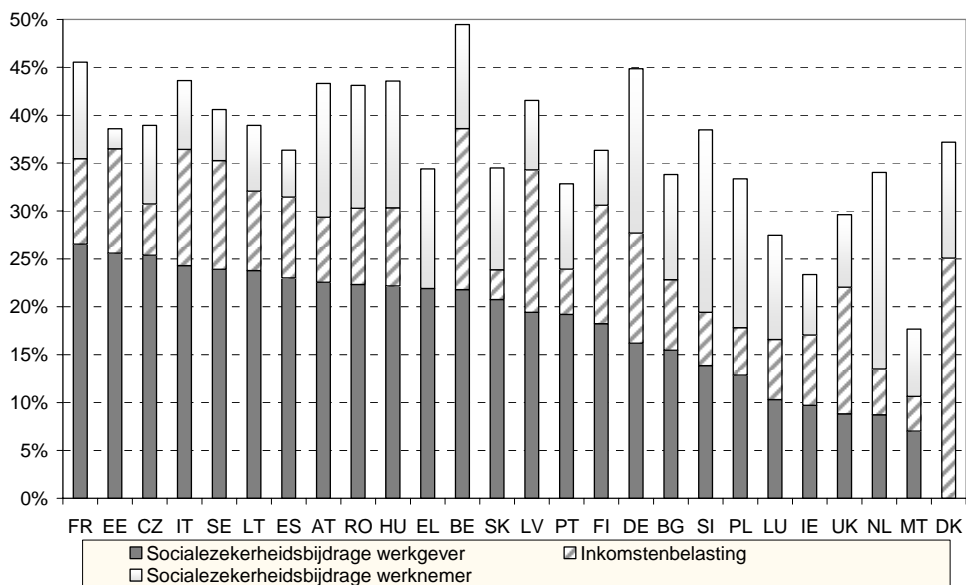
Als gevolg van deze ontwikkelingen kende de hele eurozone in 2010 voor het eerst sinds 2001 een daling van de **nominale loonkosten per eenheid**. Het opmerkelijkst was de daling in DE, van een groei van 5,5% in 2009 tot een krimp van 1,1% in 2010. Deze ontwikkeling was grotendeels toe te schrijven aan een sterke stijging van de arbeidsproductiviteit. Vergelijkbare patronen zijn terug te vinden in DK en NL, terwijl de daling in 2010 in EL een scherpere daling van de lonen dan van de productiviteit laat zien. Andere opmerkelijke dalingen deden zich voor in IE, LV en LT, waardoor de in 2009 ingezette neerwaartse trend nog werd versterkt. Ingevolge de vertragende productiviteitsgroei tijdens het tweede kwartaal van 2011 was de groei van de loonkosten per eenheid in de eurozone tijdens het tweede kwartaal (+1,2%) evenwel groter dan tijdens het eerste kwartaal (+0,2%).

In 2010 kregen de **reële loonkosten per eenheid**, die het reële loon meten in verhouding tot de arbeidsproductiviteit (d.w.z. de arbeidsinkomensquote), hun momentum van negatieve groei (namelijk een daling van het arbeidsaandeel van het inkomen) terug, dat tijdens de economische neergang en de sterke daling van de productiviteit kort werd onderbroken. Tijdens de eerste helft van 2011 hield deze neerwaartse trend van het loonaandeel in de meeste lidstaten stand. Opmerkelijke uitzonderingen op deze ontwikkelingen deden zich voor in CZ en PL, waar de reële loonstijging de productiviteitsstijging overtrof.

...terwijl de indirecte loonkosten het scheppen van nieuwe banen blijven belemmeren...

De last van de indirecte loonkosten voor de economische activiteit belemmert het scheppen van nieuwe banen, vooral in de lage loonsegmenten van de arbeidsmarkt in bepaalde lidstaten, hoewel die in de EU aanzienlijk verschillen. Deze kosten vormen een grote belemmering voor de economische activiteit omdat zij worden beschouwd als essentiële elementen van het scheppen van nieuwe banen en vooral negatieve effecten hebben op de werkvooruitzichten van laaggeschoolde werknemers. De grote belastingwrig en de wisselwerking daarvan met het uitkeringsstelsel dragen bovendien bij tot een vermindering van de werkbereidheid van deze groepen.

Figuur 5 Samenstelling van de belastingwig bij 67% van het gemiddelde loon in 2010

Bron: de OESO-gegevens voor BG, EE, LT, LV, MT en RO betreffen 2009.

...en zwartwerk blijft voortbestaan.

Ondanks de problemen in de formele economie blijft zwartwerk voortbestaan (en neemt het misschien zelfs toe). In bepaalde lidstaten vertegenwoordigt het naar schatting meer dan 20% van de economie. Het daarmee gepaard gaande verlies aan belastinginkomsten komt vanzelfsprekend bijzonder ongelegen in deze tijden van grote overheidstekorten, maar zwartwerk draagt ook bij tot arbeidsmarktsegmentatie, rechtenverlies voor werknemers en mogelijke sociale uitsluiting.

2. TOEPASSING VAN EEN STRUCTUREEL ARBEIDSMARKTBELEID

De Europese Raad van 24-25 maart 2011 stelde de beleidsrichtsnoeren vast die de lidstaten bij de indiening van hun nationale hervormingsprogramma's met hun plannen voor de hervorming van hun arbeidsmarkt moeten volgen, zodat zij de belangrijkste doelstellingen van de EU in de werkgelegenheidsrichtsnoeren kunnen realiseren.

Op basis van voorstellen van de Commissie heeft de Raad landenspecifieke aanbevelingen goedgekeurd waarbij de aandacht wordt gevestigd op gebieden van het algemene kader van de richtsnoeren voor het werkgelegenheidsbeleid waar de lidstaten beleidshervormingen moeten doorvoeren. Het betreft onder meer: werken aantrekkelijker maken, werklozen terug aan werk helpen, armoede bestrijden en sociale integratie bevorderen, investeren in onderwijs en opleiding, zorgen voor een beter evenwicht tussen flexibiliteit en zekerheid, de pensioenstelsels hervormen, en de onderwijsresultaten alsook de actieve integratie van kwetsbare groepen verbeteren.

2.1. Werken aantrekkelijker maken (richtsnoer 7)

Verschillende lidstaten hebben de uitdagingen in hun belasting- en uitkeringsstelsels aangepakt om deze meer werkgelegenheidsbevorderend te maken, hoewel de beperkte begrotingsmiddelen de hervormingsinspanningen wat kunnen hebben afgeremd. Op het gebied van de uitkeringen betroffen de genomen maatregelen over het algemeen de rationalisatie van de stelsels; wat de belastingen betreft, werd in bepaalde lidstaten de belasting op arbeid verminderd.

Acht lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen om ofwel **de belastingwig te verkleinen** voor werknemers met een laag/gemiddeld loon, ofwel de belastingdruk op arbeid te verlagen om de werkgelegenheid te stimuleren. Het beperkte aantal maatregelen dat werd genomen betreft het gericht slechten van fiscale hinderpalen voor de arbeidsparticipatie van specifieke groepen (BE), alsook initiatieven ter verlenging van de compensatie voor de geleidelijke vermindering van het belastingkrediet voor werknemers met een laag loon in 2012 (HU). Een kleine groep lidstaten heeft de belastingdruk op arbeid reeds algemeen verlaagd of heeft zich daartoe verbonden (DK, EE). Er moet nog meer worden gedaan om de belastingdruk op arbeid te verminderen, vooral voor kwetsbare groepen, laaggeschoolde arbeiders en/of tweeverdieners, en de belastingdruk te verschuiven naar minder schadelijke soorten belastingen of door de belasting op arbeid te herprofilen.

Zeven lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen in verband met **lonen**. De meeste aanbevelingen betroffen hervormingen van de loononderhandelingen om te garanderen dat de lonen de ontwikkelingen van de productiviteit volgen. Sommige aanbevelingen betroffen meer specifiek de loonindexeringssystemen. De genomen beleidsmaatregelen betroffen onder meer verbintenissen om de loononderhandelingen te decentraliseren (IT, ES), terwijl andere maatregelen verbintenissen betreffen om het loonindexeringsmechanisme te herzien (MT, CY), gekoppeld aan een tijdelijke en gedeeltelijke opschorting van het mechanisme (CY).

Een aanbeveling om **zwartwerk** te bestrijden heeft aanleiding gegeven tot nieuwe beleidsmaatregelen in de vorm van rechtshandelingen ter bestrijding van illegale arbeidscontracten (IT). Andere lidstaten hebben handavingsmaatregelen genomen door sterker de nadruk te leggen op inspecties (PL, CZ, BG), terwijl één lidstaat ESF-middelen heeft gebruikt om zwartwerk tegen te gaan. Andere lidstaten hebben eigen initiatieven genomen en de nadruk gelegd op de regularisatie van zwartwerk door belastingverlagingen op de renovatie van woningen (ES). Er zijn meer inspanningen nodig ter ondersteuning van een overstap van informeel of zwartwerk naar regulier werk, met inbegrip van initiatieven om zwartwerk intensiever op te sporen en initiatieven om financiële prikkels voor informeel werk te reduceren.

Budgettaire druk en de noodzaak om werknemers op de arbeidsmarkt te houden en te voorkomen dat zij van uitkeringen afhankelijk worden, hebben geleid tot een versterkte rationalisatie van de uitkeringen in verschillende lidstaten. Die maatregelen omvatten onder meer het voornemen van regeringen om **uitkeringen afhankelijk** te maken van de bereidheid van de ontvanger om werk van algemeen nut te verrichten (CZ, HU). Andere maatregelen betreffen plannen om sociale uitkeringen gericht toe te kennen (CY, SI). Andere hervormingen van de bijstand hebben tot doel het werken te stimuleren, en te garanderen dat werken loont (UK) door sociale uitkeringen minder snel stop te zetten en een hogere belastingaftrek toe te kennen (UK).

Bepaalde lidstaten hebben stappen gezet om **werkloosheidsuitkeringen** (HU, LT) te beperken, terwijl andere lidstaten een terugschroefing van de middelen voor subsidies voor kinderopvang hebben aangekondigd (NL). De structuur, doeltreffendheid en samenhang van de werkloosheids- en bijstandsstelsels moeten nog worden versterkt door een grotere doelgerichtheid en een koppeling aan activeringsmaatregelen.

Acht lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen met betrekking tot de bevordering van **gendergelijkheid** of de bevordering van een beter evenwicht tussen werk en privéleven. De meeste aanbevelingen betroffen het verstrekken van passende en betaalbare zorgvoorzieningen. Een tweede groep aanbevelingen betrof een betere fiscale behandeling van tweeverdieners.

De aangekondigde maatregelen betreffen onder meer een verbetering of hervorming van de voorzieningen voor kinderopvang (UK, PL, AT, CZ, NL) en faciliteiten voor onderwijs gedurende de hele dag (AT). Daarmee wordt beoogd inactieve en alleenstaande ouders ertoe aan te moedigen te gaan werken en deeltijds werkende ouders de mogelijkheid te bieden langer te werken. Andere maatregelen betreffen initiatieven voor een betere bewustmaking op het gebied van de gelijke behandeling van mannen en vrouwen, bijvoorbeeld door een inkomenscalculator of een genderindex in te voeren (AT).

Twee lidstaten hebben maatregelen genomen om de fiscale behandeling van **tweeverdieners** te verbeteren, bijvoorbeeld door de overheidsbijdrage voor kinderopvang te koppelen aan de werkuren van de partner die de minste uren werkt (NL) of door een overheidsbijdrage in te voeren voor de kosten van kinderopvang om te pogen de fiscale lasten voor tweeverdieners te verkleinen. Er moeten nog inspanningen worden geleverd om de financiële hinderpalen aan te pakken, alsook het gecombineerde effect van belasting- en uitkeringsstelsels, lang ouderschapsverlof en ontoereikende of te dure zorgvoorzieningen.

2.2. Werklozen terug aan werk helpen (richtsnoer 7)

Actieve arbeidsmarktmaatregelen moeten doelgerichter worden ingezet om te voorkomen dat werkloosheid structureel wordt en sociale uitsluiting toeneemt. Twaalf lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen met betrekking tot de implementatie en het toepassingsgebied van **actieve arbeidsmarktmaatregelen**. Deze aanbevelingen betroffen grotendeels hervormingen om de doeltreffendheid van de actieve arbeidsmarktmaatregelen te vergroten en het mogelijk te maken om specifieke doelgroepen beter te bereiken. Een beperkter aantal aanbevelingen betrof de verbetering van de capaciteit van openbare diensten voor arbeidsvoorziening om in een betere en coherenter dienstverlening te voorzien.

Overeenkomstig wat voorafgaat is een aantal lidstaten van plan om de actieve arbeidsmarktmaatregelen die in het werkprogramma van de regering zijn opgenomen, te hervormen (FI, PT, DE). Andere lidstaten hebben maatregelen genomen om acties op jongeren te richten door aan jongeren een zogenoemde sociale garantie voor te stellen en hun werk, een stage of opleiding (FI) dan wel grootschalige programma's voor jongerenstages (BG) aan te bieden, door de contractuele regelingen voor de opleiding van jonge werknemers te hervormen (ES) of door nieuwe financiële stimulansen te creëren voor werkgevers om meer leercontracten aan te bieden (LU).

Andere lidstaten hebben stappen gezet om iets te doen aan de situatie van **langdurig werklozen** (SK, EE, ES) door te streven naar een beter gebruik van door het ESF gefinancierde

projecten (EE, EL, PL) of van middelen van afgeschafte vrijstellingen van werkloosheidsverzekeringsbijdragen van oudere werknemers (AT). Bepaalde lidstaten zijn van plan de langdurige werkloosheid te bestrijden door intermediaire arbeidsmarkten te creëren (SK).

Een aantal lidstaten heeft de arbeidsbemiddeling opengesteld voor particuliere diensten voor arbeidsvoorziening (ES), terwijl andere lidstaten in het kader van tripartiet overleg de werking van en de dienstverlening door hun openbare diensten voor arbeidsvoorziening willen herzien, en nog andere lidstaten "opleidingscheques" invoeren waarmee werkzoekenden zich tot opleidingsverstrekkers van hun keuze kunnen wenden (LT).

Om de jeugdwerkloosheid te bestrijden en de toegang van jongeren tot de arbeidsmarkt te verbeteren, heeft een aantal lidstaten gekozen voor de verdere ontwikkeling van alternerende stages voor jongeren.

2.3 Armoede bestrijden en sociale integratie bevorderen (richtsnoer 10)

De lidstaten hebben monitoringinstrumenten ingesteld om de sociale gevolgen van de crisis te evalueren, en er zijn specifieke maatregelen genomen om het negatieve effect van de crisis te beperken, bijvoorbeeld in de vorm van een vereenvoudiging van de stelsels voor sociale zorg en sociale bijstand en een aanpassing van de uitkeringen en/of van de voorwaarden om voor sociale bijstand in aanmerking te komen. Ook specifieke hervormingsmaatregelen ter voorkoming van het negatieve effect van begrotingsconsolidatiemaatregelen in verschillende landen, die vaak op voorafgaande sociale effectbeoordelingen van deze maatregelen waren gebaseerd, waren bijzonder waardevol. Een aantal lidstaten heeft ook onderzocht hoe het effect van de crisis via andere beleidsgebieden (energie, huisvesting, vervoer, enz.) kan worden verlicht. Dit moet tot de gezondheidszorg worden uitgebreid om de bevolkingsgroepen met een laag inkomen en de kwetsbare bevolkingsgroepen een betaalbare toegang tot gezondheidszorg te garanderen, in het bijzonder wat eerstelijnszorg, chronische ziekten en geestelijke gezondheidszorg betreft, ten volle rekening houdend met het effect dat de begrotingsmaatregelen op het gebied van de gezondheidszorg voor de armoedecijfers kan hebben. Er dient ook aandacht te worden besteed aan verantwoorde kredietverstrekking, met name voor kwetsbare groepen.

In verschillende lidstaten zijn maatregelen genomen om de arbeidsparticipatie van specifieke kwetsbare doelgroepen zoals jongeren, immigranten en etnische minderheden, te verhogen en aldus te voorkomen dat zij langdurig van de arbeidsmarkt worden uitgesloten. Negen lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen met betrekking tot de bestrijding van armoede en de bevordering van sociale integratie. Deze aanbevelingen betreffen meestal de betere integratie van specifieke groepen op de arbeidsmarkt. Een kleiner deel van deze aanbevelingen betrof ook rechtstreeks de omvang van de armoede of van het armoederisico. In dit kader moet bijzondere aandacht worden besteed aan het verbeteren van de situatie van de werkende armen in Europa (8,4% van de bevolking van de EU) door middel van actieve integratiemaatregelen die de aanpassing aan veranderingen bevorderen en de vaardigheden en de productiviteit van de werknemer vrijwaren.

Beleidsreacties bestaan onder meer in voorstellen voor een verhoging van de subsidies die voor specifieke doelgroepen in het "Win Win"-kaderplan aan werkgevers worden toegekend (BE). Sommige lidstaten hebben geïntegreerde maatregelen (ESF en EFRO) genomen voor een

overgang van institutionele naar gemeenschapszorg voor kinderen en voor de ontwikkeling van nieuwe socialehuisvestingsmogelijkheden voor Roma (BG).

Andere lidstaten hebben stappen gezet om de situatie van immigranten aan te pakken door de verbetering van het hervormde systeem voor intreding op de arbeidsmarkt voor pas aangekomen migranten, met name wat de taalopleiding betreft (SE). Andere lidstaten hebben acties ondernomen om de erkenning van diploma's te bevorderen, tweedekansonderwijs voor jonge volwassenen aan te bieden en mentoring- en opleidingsprogramma's voor vrouwen te organiseren (AT).

2.4 Investeren in onderwijs en opleiding (richtsnoeren 8 en 9)

In een aantal lidstaten zijn algemene maatregelen genomen voor een hervorming van onderwijs en opleiding, die vooral bedoeld zijn voor jongeren, werklozen en migranten. Andere hervormingen hebben tot doel op de behoeften aan vaardigheden te anticiperen of de kwaliteit van en de toegang tot beroepsopleiding te verbeteren. Gezien de momenteel hoge jeugdwerkloosheid moeten de onderwijs- en opleidingsstelsels absoluut worden gemoderniseerd om te garanderen dat zij jongeren daadwerkelijk met relevante vaardigheden en competenties toerusten. Bepaalde landen moeten garanderen dat hun middelbaar onderwijs en hun opleidingsstelsels voor studenten werkelijk de voorwaarden creëren om met succes toegang te krijgen tot het tertiaire onderwijs, dan wel de gespecialiseerde vaardigheden verschaffen die een directe toegang tot de arbeidsmarkt mogelijk maken. Universiteiten moeten stimulansen bieden voor studenten, onderwijzend personeel en onderzoekers, een goede aanpassing van de leerplannen aan de veranderende behoeften van de arbeidsmarkt garanderen en de basis leggen voor een sterkere band tussen onderzoek en bedrijfsleven.

Daarom moet ook beter worden geanticipeerd op toekomstige vaardigheidsbehoeften en moet de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, bedrijven en diensten voor arbeidsvoorziening worden versterkt, voortbouwend op het werk van de sectorale raden voor vaardigheden op nationaal niveau en op het niveau van de EU. Als onderdeel van een slimme begrotingsconsolidatie moet voorrang worden verleend aan investeringen in onderwijs en vaardigheden, terwijl de efficiëntie en de effectiviteit van de onderwijs- en opleidingsstelsels moeten worden versterkt en moet worden gegarandeerd dat de hervormingen het onderwijs relevanter maken voor de arbeidsmarkt.

Om **voortijdig schoolverlaten** te bestrijden, hebben sommige lidstaten de *preventieve* maatregelen versterkt door een verplicht jaar kleuteronderwijs in te voeren (AT, BG, CY, DK, EL, HU, PL, RO), terwijl een grote meerderheid van de lidstaten *steunmaatregelen* heeft genomen om individuele leerlingen bijvoorbeeld door mentoring of studiebegeleiding te ondersteunen. Overeenkomstig de aanbevelingen van de Raad van 2011 inzake beleidsmaatregelen om het voortijdig schoolverlaten terug te dringen, moeten dergelijke maatregelen een aanvulling vormen op *compensatiemaatregelen* zoals tweedekansonderwijs voor wie onderwijs of opleiding voortijdig heeft verlaten.

Veel lidstaten proberen **het percentage van de bevolking met een hogeronderwijsdiploma** te verhogen door middel van een grote verscheidenheid aan maatregelen die vaak de nadruk leggen op een bredere toegang tot het hoger onderwijs voor groepen die momenteel ondervertegenwoordigd zijn. Tot de maatregelen behoren directe financiële steun, begeleiding of advies of voorbereidende cursussen. Veel landen bieden gerichte steun aan bevolkingsgroepen met een laag inkomen (BE, FR, PL, CY, RO) of aan studenten met een

migrantenachtergrond (BG, BE, NL, DK, EE, FI, GR). Een aantal lidstaten heeft specifieke maatregelen genomen om het percentage studenten dat de opleiding met succes afsluit te verhogen: zij helpen bijvoorbeeld studenten die dreigen te mislukken met begeleiding en advies (FR, LU, NL, SE, SI). Hervormingen moeten de dubbele uitdaging aanpakken die erin bestaat enerzijds het aantal succesvolle afgestudeerden te verhogen en anderzijds de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te handhaven en te verbeteren.

Enkele landen hebben hervormingen ingevoerd op het gebied van **beroepsonderwijs en beroepsopleiding** (PL, SK, CY, EE) door hun onderwijs- en opleidingsstelsels beter te doen inspelen op bestaande of voorspelde **vaardigheidsbehoeften** (BE, FR, EL, ES, FR, HU, IE, IT, RO, SK, SI, UK). Beroepsopleidingen moeten beter op de arbeidsmarkt worden afgestemd, en in samenwerking met de sociale partners moeten voldoende beroepsopleidingstrajecten en met name leercontracten worden gecreëerd.

In reactie op de landenspecifieke aanbevelingen aan 16 lidstaten met betrekking tot investeringen in en hervormingen van onderwijs en opleiding zijn een aantal beleidsinitiatieven genomen.

De lidstaten die op problemen in verband met voortijdig schoolverlaten werden gewezen, namen onder meer het initiatief om voortijdig schoolverlaten te voorkomen door bijvoorbeeld jeugdcoachingprojecten op te zetten (AT), het lager middelbaar onderwijs ("Neue Mittelschule") verder uit te breiden (AT) of voortijdige schoolverlaters te helpen hun achterstand in te halen en de nodige getuigschriften te behalen (AT, BG). Er werden ook maatregelen voorgesteld om leerlingen die de school voortijdig dreigen te verlaten via beroepsopleidingstrajecten en de diversificatie van het scholen- en programma-aanbod in de richting van interessante beroepsloopbanen te sturen (MT). Andere lidstaten hebben sociale clausules voorgesteld voor openbare aanbestedingscontracten om leercontracten voor jongeren in het beroepsonderwijs te garanderen (DK).

Er is evenwel ruimte voor een uitbreiding van het preventie- en vroegtijdige-interventiebeleid dat gericht is op leerlingen die de school voortijdig dreigen te verlaten, onder meer door de capaciteit en de kwaliteit van het voorschoolse onderwijs en de voorzieningen voor kinderopvang te verbeteren, geïndividualiseerder onderwijs te verstrekken, leerlingen die de school voortijdig dreigen te verlaten gericht te ondersteunen, vroegtijdige waarschuwingssystemen in te stellen en activiteiten buiten het leerprogramma te organiseren om de leerlingen meer kansen te bieden om te leren en zich persoonlijk te ontwikkelen. Er moet ook meer aandacht worden besteed aan de relevantie voor de arbeidsmarkt van de onderwijsresultaten van migrantenkinderen.

Een ander gebied waarop beleidsmaatregelen kunnen worden genomen, is een hervorming van het hoger onderwijs om het aanbod beter af te stemmen op de behoeften van de markt. Dergelijke maatregelen betreffen bijvoorbeeld het hervormingsprogramma voor het hoger onderwijs "Partnerschap voor kennis" (PL) of de invoering van UTC's (university technical colleges) in samenwerking met werkgevers en universiteiten (VK). Andere lidstaten hebben maatregelen goedgekeurd om de toegang tot beroepsopleiding te vergemakkelijken (ES).

In bepaalde lidstaten zijn nieuwe strategieën voor een leven lang leren gepresenteerd (AT, PL, SK) en andere lidstaten hebben deze strategieën hernieuwd (EE), terwijl nog andere lidstaten een nationale dialoog hebben geopend en een witboek hebben opgesteld (LU). Het is belangrijk bijscholing en een leven lang leren te blijven bevorderen, in het bijzonder voor werkloze

jongeren en laaggeschoolde volwassenen of volwassenen met achterhaalde vaardigheden, en ondernemingen en plaatselijke autoriteiten te betrekken bij partnerschappen om te garanderen dat de bijscholing is afgestemd op de specifieke kenmerken van de plaatselijke arbeidsmarkt.

De bijdrage van het ESF tot de prioriteiten van de Europa 2020-strategie

Het ESF is een van de belangrijkste financiële instrumenten om de Europa 2020-strategie te steunen. Tot tal van prioriteiten van de Europa 2020-strategie wordt bijgedragen door lopende operationele programma's die in deze programmeringsperiode door het ESF worden gefinancierd. De laatste jaren hebben deze programma's bewezen flexibel genoeg te zijn om zich aan de veranderende sociaaleconomische omstandigheden aan te passen; in voorkomend geval zijn de nodige wijzigingen aangebracht. Voor de periode 2014-2020 zal het ESF volledig afgestemd en geconcentreerd worden op de Europa 2020-strategie en de belangrijkste doelstellingen daarvan. Het zal zijn steun richten op beleidsmaatregelen van de lidstaten die nauw verband houden met de geïntegreerde richtsnoeren, de landenspecifieke aanbevelingen en de nationale hervormingsprogramma's.

De ontwerp-ESF-verordening voor 2014-2020 bevat vier thematische doelstellingen:

- bevordering van werkgelegenheid en arbeidsmobiliteit;
- investering in onderwijs, vaardigheden en een leven lang leren;
- bevordering van sociale integratie en bestrijding van armoede;
- bevordering van de institutionele capaciteit en een goed werkende overheidsadministratie.

Voor het fonds is een bijzondere rol weggelegd wat de ondersteuning betreft van verschillende vlaggenschipinitiatieven, zoals *Een agenda voor nieuwe vaardigheden en banen*, *Europees platform tegen armoede* en *Jeugd in beweging*. Het ESF zal ook bijdragen aan andere belangrijke prioriteiten, zoals het vergroten van de investeringen in onderzoek en innovatie, het bevorderen van de toegang tot en het gebruik van informatie- en communicatietechnologieën, het verbeteren van het concurrentievermogen van kleine en middelgrote ondernemingen, het ondersteunen van de omschakeling naar een koolstofarme economie en het bevorderen van een duurzaam gebruik van hulpbronnen.

2.5 Evenwicht tussen zekerheid en flexibiliteit (richtsnoer 7)

Een aantal lidstaten heeft algemene maatregelen genomen ten aanzien van het evenwicht tussen zekerheid en flexibiliteit, met name met het oog op de herziening van werkloosheids- en bijstanduitkeringen, de bestrijding van de arbeidsmarktsegmentering, de hervorming van de bestaande wetgeving inzake minimumlonen, de versterkte naleving van de bepalingen inzake minimumlonen en de bestrijding van zwartwerk. Voor de arbeidsmarkten van de meeste lidstaten blijft een betere algemene implementatie van flexizekerheid een prioriteit.

Vijf lidstaten hebben een landenspecifieke aanbeveling gekregen met betrekking tot de werking van de arbeidsmarkt en de bestrijding van arbeidsmarktsegmentatie. De nadruk van de aanbeveling verschilde aanzienlijk, maar het hoofddoel bestond erin de arbeidsbeschermingswetgeving te hervormen om de segmentatie tussen werknemers met tijdelijke contracten en contracten voor onbepaalde tijd te verminderen.

Twee lidstaten hebben beleidsmaatregelen getroffen en onder meer hun wetgeving hervormd om de dualiteit op de arbeidsmarkt te verminderen, de interne flexibiliteit te vergroten en de kansen op werk voor werklozen te verbeteren (ES), of hebben een wet betreffende maatregelen ter ondersteuning van de werkgelegenheid aangenomen om het tweede niveau voor loononderhandelingen te versterken (IT).

Andere landen hebben de rechtsgrondslag vastgesteld die de werking van uitzendbureaus regelt (LT) of hebben hun arbeidsmarkt flexibeler gemaakt door hun arbeidsrecht te hervormen (SK). Werknemers met een tijdelijk of deeltijds arbeidscontract moeten over een passende sociale bescherming beschikken: zij moeten met name behoorlijke pensioenrechten kunnen opbouwen, de raamvoorwaarden moeten worden vastgesteld om het hen mogelijk te maken vooruitgang te maken op de arbeidsmarkt, onder meer door voltijds te gaan werken, carrière te maken en toegang te krijgen tot opleiding.

2.6 Hervorming van de pensioenstelsels (richtsnoer 10)

In een aantal lidstaten zijn of worden algemene pensioenhervormingen doorgevoerd (CZ, DK, CY, LT, NL), terwijl de regelingen voor grensoverschrijdende pensioenen in andere lidstaten zijn hervormd (MT, PL). Een aantal lidstaten heeft maatregelen getroffen om vervroegde uittreding te beperken of te ontmoedigen (CZ, LT, PT).

19 lidstaten hebben minstens één aanbeveling met betrekking tot hun pensioenstelsel gekregen. In de meeste gevallen betroffen de aanbevelingen ofwel een verhoging van de effectieve pensioenleeftijd, ofwel een verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd, gekoppeld aan de levensverwachting. Tot nu toe heeft ongeveer de helft van de lidstaten beleidsmaatregelen getroffen of zich ertoe verbonden deze problemen aan te pakken.

Bepaalde landen hebben hervormingen voorgesteld, goedgekeurd of uitgevoerd die de toegang tot vervroegde uittreding beperken voor mensen met een lange verzekeringsperiode (AT, ES). Andere lidstaten hebben stappen gezet om de budgettaire houdbaarheid te verbeteren door de wettelijke pensioenleeftijd te verhogen (LT, CZ) of door prikkels voor arbeidsmarktparticipatie te versterken (ES).

Eén lidstaat heeft belangrijke maatregelen genomen om de regeling voor vervroegde uittreding te hervormen (DK). Bepaalde lidstaten hebben stappen gezet om de geplande pensioenhervormingen uit te voeren: zij hebben onder meer de overheidspensioenen geherstructureerd en maatregelen genomen om de bijdragen door werknemers in overheidsdienst te verhogen (CY). Andere lidstaten hebben een gedeeltelijke overdracht van de bijdragen naar privéfondsen voorgesteld (CZ), dan wel initiatieven om het aantal gewerkte jaren dat nodig is om voor een pensioen in aanmerking te komen geleidelijk te verhogen (BG), of een koppeling van de pensioenleeftijd aan de levensverwachting en een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd voor een overheidspensioen tot 66 jaar (NL). Parallel met het verhogen van de pensioenleeftijd moeten maatregelen worden genomen om kaders te ontwikkelen voor stimulansen en kansen voor vrouwen en mannen om langer te blijven werken, en moeten bepalingen worden ingevoerd die een passend minimuminkomen garanderen om het armoederisico en het risico van materiële ontbering van kwetsbare bejaarden te voorkomen en te beperken.

3. STRUCTURELE ARBEIDSMARKTHERVORMINGEN TER ONDERSTEUNING VAN DE GROEI

Uit de bovenstaande punten blijkt dat, hoewel de prioriteiten en maatregelen voor 2011 grotendeels geldig blijven en de uitvoering van de desbetreffende hervormingen verre van voltooid is, op sommige gebieden extra inspanningen moeten worden geleverd.

De capaciteit om banen te scheppen moet worden vergroot om een banenintensief herstel te garanderen dat de economische groei en de daling van de werkloosheid ondersteunt. Hoewel nieuwe werkgelegenheidskansen op lange termijn in de eerste plaats het gevolg zijn van een sterke economische groei en een passend macro-economisch beleid, kunnen ook een banenvriendelijk ondernemingsbeleid en een ondersteunend arbeidsmarktbeleid overeenkomstig de flexizekerheidsbeginselen bijdragen tot een stimulering van de groei op korte termijn. Het is essentieel de kwaliteit van de systemen voor de ondersteuning van ondernemingen en voor financiële ondersteuning te verbeteren, ook voor sociaal ondernemerschap. De maatregelen om over te schakelen van informeel of zwartwerk naar regulier werk moeten worden versterkt. Ondersteuning van geografische en beroepsmobiliteit en versterkte samenwerking tussen werkgevers en diensten voor arbeidsvoorziening kunnen voorkomen dat vacatures door een tekort aan arbeidskrachten en onaangepaste vaardigheden open blijven staan. Goed opgezette stelsels voor sociale bescherming, waaronder een passende sociale bescherming voor alle arbeidscontracten en zelfstandigen kan de precariteit tot een minimum beperken en het uitoefenen van een beroepsactiviteit aantrekkelijker maken.

De moeilijke situatie van jongeren dreigt de arbeidsmarkt onherstelbare schade toe te brengen en vereist dat overeenkomstig de jeugdgarantie brede beleidskaders worden geïmplementeerd. De jeugdwerkloosheid is tussen 2008 en 2010 sterk gestegen. In die periode was er eveneens een sterke stijging van het percentage jongeren dat geen onderwijs of opleiding volgde en evenmin werkte. Er bestaat een reëel risico dat de EU de competenties van een hele generatie jongeren verliest, wat negatieve gevolgen zou hebben voor de inzetbaarheid op de arbeidsmarkt. Volgens de jeugdgaranties³ zijn brede beleidskaders nodig om de overgang van onderwijs naar werk in goede banen te leiden; deze omvatten de ontwikkeling van vaardigheden, leercontracten en stages, gerichte begeleiding bij het zoeken naar werk en loopbaanbegeleiding. In de huidige situatie moet bijgevolg bijzondere aandacht worden besteed aan het tot stand brengen van partnerschappen tussen onderwijs- en arbeidsmarktinstellingen, sociale partners en bedrijven, vooral op regionaal en lokaal vlak, indien relevant met de steun van EU-middelen.

Hoge werkloosheid en sombere werkvooruitzichten vereisen doeltreffende actieve arbeidsmarktmaatregelen, ondersteund door geschikte uitkeringsstelsels om de inzetbaarheid op peil te houden en mensen weer aan werk te helpen. Het grote aantal langdurig werklozen verdient de grootste aandacht, aangezien lange perioden van inactiviteit mensen kunnen ontmoedigen en tot gevolg kunnen hebben dat hun vaardigheden minder waardevol worden en achterhaald raken, met negatieve gevolgen voor individuele inkomensvooruitzichten en potentiële groei. Speciaal op langdurig werklozen gerichte herscholings- en werkervaringsmaatregelen kunnen hun inzetbaarheid op peil helpen houden. Efficiënte en effectieve diensten voor arbeidsvoorziening, gesteund door plaatselijke partnerschappen, moeten voorzien in meer gepersonaliseerde activering en begeleiding bij het

³ Zoals voorgesteld in het initiatief Jeugd in beweging.

zoeken naar werk, het effectief op elkaar afstemmen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, en de coördinatie met sociale bijstand.

De sociale situatie is de laatste maanden verslechterd, zodat extra maatregelen moeten worden genomen. De kwetsbaarste groepen en de mensen die het hardst door de crisis zijn getroffen, moeten worden beschermd tegen de herverdelingseffecten van de economische crisis en de plannen voor begrotingsconsolidatie. De spiraal van werkloosheid en verslechtering van de sociale omstandigheden moet met alle mogelijke middelen worden voorkomen. De stelsels voor sociale bescherming moeten doeltreffender worden om te garanderen dat zij een buffer blijven tegen armoede en sociale uitsluiting. Actieve integratiestrategieën, waaronder arbeidsmarktactiveringsmaatregelen, aangepaste sociale diensten en inkomenssteun zijn essentieel om te voorkomen dat groepen met een laag inkomen en kwetsbare groepen gemarginaliseerd raken. Slimme consolidatie moet voorrang verlenen aan het garanderen van een minimumpensioen en van de toegang tot gezondheidszorg voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen.

Toenemende discrepanties tussen de aangeboden en de gevraagde vaardigheden en toenemende tekorten hinderen de economische activiteit op korte termijn, maar investeringen in onderwijs en opleiding zullen de productiviteit en de inkomens op lange termijn verhogen. Vaardigheden en competenties zijn een absolute voorwaarde voor groei door innovatie, productiviteit en een hoge werkgelegenheid. Het is met name essentieel dat het aantal afgestudeerden in wetenschappen, technologie, engineering en wiskunde stijgt en ook in kwaliteit toeneemt, en dat extra vaardigheden en competenties, zoals ondernemings-, creatieve en innovatievaardigheden, worden bevorderd. In de huidige begrotingscontext moet voorrang worden gegeven aan investeringen in onderwijs en vaardigheden die de onderwijs- en opleidingsstelsels moderniseren om deze doeltreffender en effectiever te maken. Preventieve maatregelen en maatregelen die beogen vroegtijdig in te grijpen wanneer leerlingen voortijdig de school dreigen te verlaten, en een grotere relevantie van het onderwijs voor de arbeidsmarkt helpen de werkloosheid en de sociale uitsluiting te bestrijden en de resultaten van de arbeidsmarkt te verbeteren. Sectorale raden voor vaardigheden op nationaal en EU-niveau kunnen de samenwerking tussen onderwijsinstellingen, bedrijven en diensten voor arbeidsvoorziening verbeteren, zodat beter kan worden geanticipeerd op een verandering of verwachte verandering van de vraag naar vaardigheden.